

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie X./2022
Senát I

Nález:

spisová značka	I. ÚS 259/2022
populárny názov	Dôkazné bremeno v daňovom konaní
sudca spravodajca	Ladislav Duditš
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	12.10.2022
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Až preukázateľným spochybnením založeným na relevantných dôkazoch dochádza k preneseniu dôkazného bremena na daňový subjekt. Ak daňový orgán vyslovil pochybnosti o reálnom charaktere deklarovaných zdaniteľných plnení, teda že išlo len o formálne vystavenie faktúr od dodávateľa, je jeho povinnosťou tieto závery preukázať, a teda vykonať dokazovanie na okolnosť, či tieto plnenia sú fiktívne. Na vyvodenie záveru, že k dodaniu tovarov od dodávateľa nedošlo, nepostačuje bez ďalšieho iba spochybnenie dodania tovaru. Záveru všeobecného súdu odobrujúce postup správcu dane bez odpovede na konkrétne námietky sťažovateľa sú v konflikte s judikatúrnymi východiskami rozhodovacej činnosti súdneho dvora, podľa ktorých daňový orgán vo všeobecnosti nemôže od zdaniteľnej osoby vyžadovať, aby jednak overila, že vystaviteľ faktúry vzťahujúcej sa na tovar a služby, na základe ktorých sa požaduje výkon práva na odpočítanie DPH, disponuje predmetným tovarom, je schopný ho dodať a splnil si povinnosť podať daňové priznanie a uhradiť DPH, aby sa tým ubezpečila, že na strane subjektov na vstupe nie sú nezrovnalosti alebo podvod, a jednak, aby v tejto súvislosti disponovala príslušnými dokumentmi.
skutkový stav a základné fakty	Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu, ktorým bola zamietnutá jeho kasačná sťažnosť proti rozsudku krajského súdu z 22. mája 2019. Daňový úrad ako príslušný správca dane vykonal u sťažovateľa kontrolu oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu DPH za obdobie marec 2016 a na základe zistení vydal 18. októbra 2017 rozhodnutie, ktorým sťažovateľovi určil rozdiel DPH za zdaňovacie obdobie marec 2016 v sume 74 989,20 eur a znížil nadmerný odpočet na DPH za zdaňovacie obdobie marec 2016 zo sumy 97 707,23 eur na sumu 22 718,03 eur (ďalej len „prvostupňové

	<p>rozhodnutie“).</p> <p>Sťažovateľ podal proti prvostupňovému rozhodnutiu správcu dane odvolanie, o ktorom finančné riaditeľstvo ako odvolací orgán rozhodlo tak, že prvostupňové rozhodnutie potvrdilo rozhodnutím zo 16. apríla 2018.</p> <p>Správnou žalobou sa sťažovateľ domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu. Krajský súd žalobu zamietol rozsudkom z 22. mája 2019 s odôvodnením, že rozhodnutie žalovaného správneho orgánu považuje za zákonné. Proti tomuto rozsudku sťažovateľ podal kasačnú sťažnosť, o ktorej rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom tak, že kasačnú sťažnosť zamietol ako nedôvodnú.</p> <p>Podstatným dôvodom zamietnutia práva sťažovateľa na odpočítanie DPH orgánmi finančnej správy bol záver, že sťažovateľ nepreukázal, že k dodaniu tovaru zo strany konkrétneho dodávateľa došlo, preto správca dane nepriznal daňovému subjektu právo na odpočítanie DPH z predmetných zdaniteľných obchodov. Správca dane dospel k záveru, že zo strany dodávateľa išlo len o formálne vystavenie faktúr bez reálneho dodania tovaru, v dôsledku čoho nevznikla ani daňová povinnosť, a preto nevzniklo právo na odpočítanie DPH. Z hľadiska naplnenia hmotnoprávných podmienok uvedených v § 49 a § 51 zákona o dani z pridanej hodnoty je totiž potrebné, aby daňový subjekt uplatňujúci si nárok na odpočítanie DPH predložil dôkazy preukazujúce skutočné naplnenie hypotézy citovanej právnej normy. Správca dane vychádzal z toho, že dostatočným spôsobom spochybnil dôkazy sťažovateľa ako daňového subjektu, v dôsledku čoho malo dôjsť k presunu dôkazného bremena na sťažovateľa.</p> <p>Ústavný súd po preskúmaní ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených identifikoval, že podstatou argumentácie sťažovateľa v správnom súdnom konaní boli okolnosti súvisiace s posúdením skutočností vzťahujúcich sa na uskutočnenie zdaniteľného plnenia ako jedného zo základných predpokladov na odpočítanie DPH a tiež posúdenie kľúčovej právnej otázky rozloženia a presunu dôkazného bremena, t. j. kto bol s ohľadom na danú procesnú situáciu nositeľom dôkazného bremena. Ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd na tieto otázky neposkytol ústavne súladné odpovede a z napadnutého rozhodnutia je navyše prima facie zrejmé, že najvyšší súd vzhľadom na rozsah a relevantnosť námietok sťažovateľa napadnuté rozhodnutie odôvodnil nedostatočným spôsobom.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p><u>Posúdenie námietok sťažovateľa vo vzťahu k rozloženiu dôkazného bremena v jeho veci:</u></p> <p>Z napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu nevyplýva, ako najvyšší súd vyhodnotil námietky sťažovateľa vzťahujúce sa na posudzovanie dôkazov produkovaných sťažovateľom v daňovom konaní a spôsob ich spochybnenia orgánmi finančnej správy, resp. prečo tieto považovali sťažovateľom predložené dôkazy o dodaní tovaru za nedostatočné na preukázanie jeho nároku na odpočítanie DPH.</p> <p>Dôkazné bremeno o reálnom dodaní tovarov a služieb zaťažuje daňový subjekt, avšak nie absolútne, keďže takýto výklad by pri každom preverovaní dodávky tovaru alebo služby umožňoval správcovi dane poprieť túto dodávku. Bez ohľadu na povahu dôkazov predložených daňovým subjektom je na správcovi dane, aby bol skutkový stav zistený presne a úplne, a od neho závisí, aké dokazovanie na tento účel vykoná. Daňové bremeno vzniká daňovému subjektu v okamihu, keď správca dane zákonným spôsobom a jasne vyjadrí pochybnosti o tvrdení daňového subjektu. Ak správca dane má pochybnosti o tvrdeniach daňového subjektu a predložené dôkazy nemieni akceptovať, potom je povinný túto skutočnosť taktiež doložiť dôkazmi, ktoré tvrdenia daňového subjektu jednoznačne vyvracajú, pričom dôkazy správcu dane musia mať minimálne rovnakú výpovednú schopnosť, závažnosť a vierohodnosť ako dôkazy predložené daňovým subjektom. V tejto súvislosti je potrebné poukázať tiež na</p>

to, že hodnotenie dôkazov v zmysle zásady voľného hodnotenia dôkazov nemôže byť ľubovoľné (rozsudok najvyššieho súdu č. k. 10 Šzfk 44/2019 z 24. novembra 2020; rozsudok najvyššieho súdu č. k. 1 Šzfk 22/2019 z 26. mája 2020; rozsudok najvyššieho súdu č. k. 6 Šzfk 40/2018 z 3. septembra 2019; rozsudok najvyššieho súdu č. k. 1 Šzfk 16/2018 z 13. septembra 2019). Ani záujem štátu na realizácii príjmovej stránky štátneho rozpočtu nemôže byť a nie je nadradený nad dodržiavaním a rešpektovaním práv, ktoré zákony priznávajú daňovým subjektom (I. ÚS 241/07).

Z už uvedeného vyplýva, že až preukázateľným spochybnením založeným na relevantných dôkazoch dochádza k preneseniu dôkazného bremena na daňový subjekt. Ak daňový orgán vyslovil pochybnosti o reálnom charaktere deklarovaných zdaniteľných plnení, teda že išlo len o formálne vystavenie faktúr od dodávateľa, je jeho povinnosťou tieto závery preukázať, a teda vykonať dokazovanie na okolnosť, či tieto plnenia sú fiktívne. Na vyvodenie záveru, že k dodaniu tovarov od dodávateľa nedošlo, nepostačuje bez ďalšieho iba spochybnenie dodania tovaru.

Je potrebné pripomenúť procesnoprávny pohľad na správnu aplikáciu § 46 ods. 5 daňového poriadku, podľa ktorého ak správca dane vyslovil pochybnosti o reálnom charaktere deklarovaných zdaniteľných plnení, teda že išlo len o formálne vystavenie faktúr od dodávateľa, bolo jeho povinnosťou svoje závery preukázať, a teda vykonať dokazovanie, či tieto plnenia sú fiktívne. Iba samotné spochybnenie deklarovaných plnení bez reálne existujúceho reálneho základu vytvoreného správcom dane je nutné považovať za neakceptovateľné. V rámci postupu podľa § 46 ods. 5 daňového poriadku teda správca dane nesmie pred daňovým subjektom tajiť „zdroje“ svojich pochybností (NAĎ, P. Poznámka k rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Šzfk/44/2019 z 24. novembra 2020. In: Bulletin Slovenskej komory daňových poradcov. 2021, č. 2, s. 41.).

Z obsahu napadnutého rozhodnutia vyplýva, že daňové orgány vo veci sťažovateľa zamerali svoju pozornosť najmä na skutočnosti mimo sféry jeho vplyvu (personálne a technické kapacity jeho dodávateľa), pričom podľa tvrdenia sťažovateľa nezohľadnili predložené dôkazy týkajúce sa priamo deklarovanej dodávky tovaru medzi sťažovateľom a jeho dodávateľom. K tomuto rozporu sa najvyšší súd nevyjadril. Správne súdy sa stotožnili s obvyčajným konštatovaním daňových orgánov, že dodávateľ sťažovateľa nemal potrebné personálne a pracovné kapacity na zabezpečenie fakturovaného plnenia, na základe čoho dospeli k záveru o nedodaní tovaru.

Ústavný súd k otázke rozloženia dôkazného bremena pri preukazovaní nároku na odpočet DPH v kontexte pochybností správcu dane judikoval, že daňový subjekt má v daňovom konaní dve základné povinnosti: povinnosť tvrdiť a povinnosť svoje tvrdenia dokázať. Formálne sa obe tieto povinnosti realizujú tak, že daňový subjekt podá riadne vyplnené daňové priznanie (povinnosť tvrdiť), pričom spolu s ním predloží správcovi dane písomné doklady, ktoré je podľa právnych predpisov povinný viesť (dôkazná povinnosť). Takto si daňový subjekt splní svoje povinnosti v daňovom konaní, teda aj povinnosť dôkaznú. Ak však správca dane pri preverovaní uvedených písomných podkladov preukázateľne spochybní vierohodnosť, pravdivosť alebo úplnosť dôkazov predložených daňovým subjektom, potom možno konštatovať, že správca dane splnil svoju dôkaznú povinnosť a v takom prípade je opäť len na daňovom subjekte, či predložením alebo navrhnutím ďalších dôkazov vyvráti spochybnenie jeho pôvodných dôkazov správcom dane. Týmto spôsobom dochádza v procese dokazovania v daňovom konaní k presúvaniu dôkazného bremena medzi správcom dane a daňovým subjektom, čo predstavuje praktické vyjadrenie kombinácie uplatňovania zásady vyhľadávacej a zásady prejednacej (I. ÚS 377/2018).

Kvalita spochybnenia dôkazov produkovaných daňovým subjektom musí spĺňať určité parametre, t. j. nestačí iba jednoduché a ničím nepodložené tvrdenie

správca dane. Spochybnenie zo strany správcu dane musí byť preukázateľné vo forme relevantného dôkazu, ktorý vyvracia dôkazný potenciál dôkazov predkladaných daňovým subjektom. V tejto súvislosti ústavný súd označil za ústavne konformné také východisko, podľa ktorého dôkazné bremeno prechádza na daňový subjekt v prípade, ak správca dane preukázateľným spôsobom spochybní uskutočnenie zdaniteľných plnení. Súdy v správnom súdnictve sú v takom prípade oprávnené verifikovať dôkazy vykonané v procese správy daní z toho hľadiska, či dôkazy, z ktorých správca dane vychádzal pri spochybnení dôkazov daňového subjektu (a teda reálnej existencie zdaniteľného plnenia), nie sú pochybné a či umožňujú urobiť skutkový záver, ku ktorému dospel orgán finančnej správy (m. m. II. ÚS 705/2017).

Z obsahu administratívnych rozhodnutí, ako sú zhrnuté v rozsudku najvyššieho súdu, je na prvý pohľad zrejmé, že orgány finančnej správy sa zásadnou právnou otázkou unesenia a presunu dôkazného bremena riadne nezaoberali, podobne ani správne súdy na námietky sťažovateľa v tomto smere neposkytli náležitú odpoveď.

Na tomto mieste je potrebné nadviazať na východiská, ktoré majú korene v „staršej“ judikatúre najvyššieho súdu a ktorých aktuálnosť pretrváva, podľa ktorých je dôkazné bremeno, ktoré znáša daňový subjekt, jasne limitované § 24 ods. 1 daňového poriadku (pôvodne § 29 ods. 8 predchádzajúceho daňového poriadku, pozn.), ktoré však v záujme zachovania ústavne konformného výkladu tohto ustanovenia nie je možné vykladať extenzívne na ťarchu daňového subjektu a zaťažiť ho preukázaním skutočností, ktoré svojou účasťou nezabezpečoval (rozsudok najvyššieho súdu č. k. 6 Sžf 10/2012 z 28. novembra 2012).

Sťažovateľ v kasačnej sťažnosti explicitne argumentoval judikatúrou najvyššieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru krajský súd odchýlil. Z pohľadu ústavného súdu sú relevantné závery z rozsudku najvyššieho súdu č. k. 3 Sžf 1/2010 z 19. augusta 2010, podľa ktorého v otázke obstarania tovaru dodávateľom daňového subjektu, resp. subdodávateľmi jeho dodávateľa ide o skutočnosti, ktoré sa v zásade týkajú iného daňového subjektu a za ktoré zodpovedá iný daňový subjekt. V zásade nie je možné spravodlivo žiadať, aby daňové subjekty sledovali a kontrolovali výrobné procesy a obstarávacíe procesy tovarov u iných subjektov pred dodaním tovaru. Daňovému subjektu zákon nedáva právne prostriedky na sledovanie výrobných a obstarávacích procesov svojich dodávateľov. Skutočnosť, či kontrolovaný daňový subjekt vedel alebo mohol vedieť, že sa prijatím plnenia bude podieľať na plnení, ktoré je spojené s daňovým únikom, je dôkazným bremenom správcu dane.

Sťažovateľ označil aj rozsudok najvyššieho súdu č. k. 3 Sžf 1/2011 z 15. marca 2011, v ktorom sa najvyšší súd odmietol stotožniť so záverom o neunesení dôkazného bremena daňovým subjektom, ktorý bol vyvodzovaný z toho, že daňový subjekt nepreukázal skutočnosti týkajúce sa samotného plnenia subdodávateľov jeho dodávateľov, teda osôb, s ktorými on sám žiadne zmluvy neuzatváral. Podľa najvyššieho súdu skutočnosti vymedzené v § 49 ods. 2 písm. a) a § 51 ods. 1 písm. a) zákona o dani z pridanej hodnoty tvoria dôkazné bremeno daňového subjektu. Z uvedených ustanovení nemožno vyvodiť dôkazné bremeno daňového subjektu na právne vzťahy týkajúce sa jeho dodávateľa a dodávateľových subdodávateľov. Tieto skutočnosti nemôžu tvoriť dôkazné bremeno daňového subjektu a ani nemôže z týchto skutočností daňový subjekt znášať dôkaznú núdzu. Ak daňový subjekt disponuje existenciou materiálneho plnenia, faktúrou a prílohami s podrobným položkovitým opisom druhu a ceny pri dodaných službách a tovaroch od určitého dodávateľa, vyčerpá vlastné dôkazné bremeno. Na preukázanie opaku v dôsledku skutočností, ktoré nastali u dodávateľa a jeho subdodávateľov, znáša dôkazné bremeno i dôkaznú núdzu správca dane. Ak tieto skutočnosti budú uplatnené proti daňovému subjektu, účasť na dokazovaní mu musí byť umožnená. Je nevyhnutné rozlišovať okruh dôkazov, ktoré daňový subjekt štandardne uchováva o existencii zdaniteľného plnenia, od následného forenzného dokazovania. V prípade, ak správca dane

pričíta daňovému subjektu existenciu dôkaznej núdze týkajúcu sa skutočností, ktoré netvorili jeho dôkazné bremeno, ide o postup v rozpore so zákonom.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na rozsudok súdneho dvora v spojených prípadoch C354/03 (Optigen), C-355/03 (Fulcrum Electronics) a C-484/03 (Bond House), kde súdny dvor vyslovil, že nárok na odpočet nemôže byť dotknutý skutočnosťou, že v reťazci dodávok je iná predchádzajúca alebo následná transakcia zaťažená daňovým podvodom, o ktorom platiteľ nevie alebo nemôže vedieť. Každá transakcia musí byť posudzovaná sama osebe a charakter jednotlivých transakcií nemôže byť zmenený predchádzajúcimi alebo následnými udalosťami. 30. Zo základnej premisy chápania a konceptu inštitútu právnej zodpovednosti vyplýva, že nikto nemôže znášať zodpovednosť za konanie tretieho subjektu, na ktoré nemá žiaden dosah, resp. ktoré je mimo jeho vplyvu a moci aprobovanej právom. Každý nesie zodpovednosť za vlastné správanie, pričom výnimky z tohto pravidla môže stanoviť iba zákon (napr. ručenie za daň podľa § 69b zákona o dani z pridanej hodnoty, osobitné prípady objektívnej zodpovednosti a pod.), a preto nedostatky v účtovnej evidencii, prípadne akejkol'vek inej daňovo relevantnej dokumentácii, ako aj iné nezrovnalosti na strane tretej osoby nemožno bez opory v zákone pričítať na ťarchu daňového subjektu, ktorý je s touto osobou v dodávateľsko-odberateľskom vzťahu. Zároveň je potrebné uviesť, že tieto nedostatky na strane tretích subjektov nemusia automaticky znamenať a viesť k záveru o nepreukázaní existencie zdaniteľného plnenia za predpokladu, že kontrolovaný daňový subjekt disponuje vlastnými daňovo významnými dôkazmi, ktoré preukazujú opak.

V posudzovanej veci najvyšší súd vychádzal z toho, že priamy dodávateľ sťažovateľa (spoločnosť) nemal potrebné personálne a pracovné kapacity na to, aby dokázal zabezpečiť fakturované plnenia, čo podľa kasačného súdu predstavuje významnú indíciu, ktorá je spôsobilá spochybniť hodnovernosť tvrdení o tom, že sa fakturované obchody reálne uskutočnili tak, ako je deklarované na faktúre, a to najmä vo vzťahu k osobe, ktorá je na faktúre uvedená ako dodávateľ sťažovateľa.

Nedostatočné personálne a pracovné kapacity dodávateľa daňového subjektu môžu za určitých okolností predstavovať indíciu, resp. operatívnu informáciu k ďalšiemu vyšetrovaniu a preverovaniu reálnosti zdaniteľného plnenia, avšak táto skutočnosť nie je sama osebe spôsobilým dôkazom o fiktívnosti zdaniteľných transakcií. U dodávateľa môžu nastať rôzne situácie, ako napríklad nelegálne zamestnávanie, zabezpečenie externých spolupracovníkov bez zmluvného základu, zapojenie rodinných príslušníkov, faktické využitie inej spoločnosti, čo sú skutočnosti mimo kontrolovaného daňového subjektu, pretože sú v plne rěžii jeho dodávateľa.

Je nepripustné, aby si daňové orgány týmto spôsobom kompenzovali dôkaznú núdzu (nedostatok dôkazných prostriedkov) vo vzťahu k vlastnej verzii skutkového deja. Smerodajný a rozhodujúci musí byť za každých okolností vždy dôkazný materiál, ktorý je obsahom administratívneho a súdneho spisu, a nie domnienky daňového orgánu.

Nie je vylúčené, aby určitá informácia majúca povahu indície mohla byť za istej konštelácie považovaná za nepriamy dôkaz. V prípade nepriamych dôkazov je možné dospieť k záveru o neexistencii zdaniteľného plnenia, avšak len v prípade, že tieto nepriame dôkazy vylučujú akýkoľvek iný priebeh skutkového deja a tvoria súvislú, logickú, uzatvorenú a ničím nenarušenú sieť dôkazov, ktoré sa vzájomne dopĺňajú a nadväzujú na seba, t. j. jednoznačne vedú k záveru o fiktívnosti zdaniteľného plnenia.

Záveru najvyššieho súdu odobrujúce postup správcu dane bez odpovede na konkrétne námietky sťažovateľa sú v konflikte s judikatúrnymi východiskami rozhodovacej činnosti súdneho dvora, podľa ktorých daňový orgán vo

všeobecnosti nemôže od zdaniteľnej osoby vyžadovať, aby jednak overila, že vystaviteľ faktúry vzťahujúcej sa na tovar a služby, na základe ktorých sa požaduje výkon práva na odpočítanie DPH, disponuje predmetným tovarom, je schopný ho dodať a splnil si povinnosť podať daňové priznanie a uhradiť DPH, aby sa tým ubezpečila, že na strane subjektov na vstupe nie sú nezrovnalosti alebo podvod, a jednak, aby v tejto súvislosti disponovala príslušnými dokumentmi (rozsudok z 22. októbra 2015 vo veci PPUH Stehcemp, C-277/14, bod 52).

Keďže predloženie takýchto dodatočných dokladov nie je upravené v čl. 178 písm. a) smernice o DPH a môže sa neprímeraným spôsobom dotknúť výkonu práva na odpočítanie, ako aj zásady neutrality, príslušný vnútroštátny daňový orgán nemôže vo všeobecnosti vyžadovať takéto predloženie. Zásady upravujúce uplatňovanie spoločného systému DPH členskými štátmi, najmä zásady daňovej neutrality a právnej istoty, sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby v prípade existencie jednoduchých nepodložených podozrení zo strany vnútroštátnej daňovej správy, pokiaľ ide o skutočné uskutočnenie hospodárskych transakcií, ktoré viedli k vystaveniu daňovej faktúry, bolo zdaniteľnej osobe, ktorej bola vystavená daňová faktúra, odopreté právo na odpočítanie DPH, ak nie je schopná okrem uvedenej faktúry poskytnúť iné dôkazy o tom, že vykonané hospodárske transakcie sú skutočné (rozsudok súdneho dvora zo 4. júna 2020 vo veci SC C.F. SRL, C-430/19). V tomto prejudiciálnom konaní sa riešila otázka totožná s vecou, ktorá je predmetom ústavnej sťažnosti, t. j. situácia, keď dodávatelia daňového subjektu nemali technickú a logistickú spôsobilosť poskytovať služby, ktoré fakturovali daňovému subjektu.

IV.3. K nedostatočnému odôvodneniu kasačného rozhodnutia:

Súčasťou a účelom práva na obhajobu v daňových veciach je podľa judikatúry súdneho dvora pravidlo, že príjemcovi rozhodnutia, ktoré nepriaznivo zasahuje do jeho postavenia, sa musí umožniť, aby pred prijatím rozhodnutia predložil pripomienky, ako aj to, aby príslušný orgán rovnako účelne prihliadol na všetky relevantné skutočnosti (rozsudok súdneho dvora zo 16. októbra 2019 vo veci Glencore Agriculture Hungary, C-189/18). Porušenie práva na obhajobu vedie k zrušeniu rozhodnutia prijatého na konci predmetného správneho konania len vtedy, ak by bez tejto vady mohlo toto konanie viesť k inému výsledku (rozsudok súdneho dvora z 3. júla 2014 vo veci Kamino International Logistics a Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 a C-130/13).

Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu v odôvodnení napadnutého rozsudku nedal presvedčivú a jasnú odpoveď na podstatné otázky súvisiace s predmetom právnej ochrany, ktorá sa mala sťažovateľovi poskytnúť v daňovom a správnom súdnom konaní, a vôbec nereagoval ani na podstatné námietky sťažovateľa.

Podstatnú časť odôvodnenia napadnutého rozsudku tvorí rekapitulácia priebehu administratívneho a súdneho konania, v nich vydaných rozhodnutí a podaní účastníkov konania. Samotné meritórne odôvodnenie rozsudku, teda časť, v ktorej najvyšší súd vyslovuje vlastný názor na vec a robí skutkové a právne závery, tvorí tri krátke odseky. V bode 22 najvyšší súd prezentuje úvahy vo vzťahu k uneseniu dôkazného bremena, v bode 23 podáva stručný výklad hmotnoprávnej úpravy a v bode 24 sa zaoberá procesnou nemeritórnou otázkou, ktorá vznikla až pred správnym súdom (nesúlad ústneho odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu s jeho písomným vyhotovením). Aj stručné odôvodnenie rozhodnutia môže byť ústavne udržateľné, ale to len za podmienky, ak dáva odpoveď na všetky podstatné námietky. To však v posudzovanej veci neplatí. Meritórne odôvodnenie neobstojí z hľadiska kvantitatívneho, keďže nedáva odpoveď na všetky relevantné námietky vznesené sťažovateľom, ale ani po kvalitatívnej stránke. Stručné odôvodnenie nereaguje na podstatu námietok sťažovateľa, ktorému sa má poskytnúť ochrana, a to na rozhodujúce skutočnosti týkajúce sa splnenia hmotnoprávnych podmienok na vznik nároku na

odpočítanie DPH.

Najvyšší súd v plnom rozsahu prevzal závery preskúmaného rozhodnutia krajského súdu, čo sa týka skutkových zistení, ako aj právneho posúdenia, pričom vlastné právne odôvodnenie záverov prezentoval v minimálnom rozsahu a povrchným spôsobom. S argumentáciou sťažovateľa sa nevyporiadal ani len formálne, pričom neprezentoval vlastné závery ako výsledok konfrontácie záverov krajského súdu a námietok sťažovateľa. Písomné vyhotovenie rozsudku najvyššieho súdu neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre jeho rozhodnutie. Požiadavky na presvedčivosť odôvodnenia rozsudku vyplývajúce z § 139 ods. 2 Správneho súdneho poriadku nemôžu byť naplnené jednostrannou obhajobou záverov daňových orgánov a krajského súdu bez toho, aby sťažovateľ dostal odpoveď na viaceré podstatné žalobné a kasačné námietky.

Z napadnutého rozsudku predovšetkým nevyplýva, ako najvyšší súd posúdil v konfrontácii s konkrétnymi námietkami sťažovateľa správnosť záverov orgánov finančnej správy vo vzťahu k existencii dôkazov v neprospech sťažovateľa, t. j. na základe akých dôkazov došlo k relevantnému spochybneniu deklarovaného zdaniteľného plnenia a vyvráteniu dôkazov predložených sťažovateľom ako daňovým subjektom, ako ani to, ako bolo prihliadané na dôkazy prezentované v prospech sťažovateľa. 44. Sťažovateľ namietal, že správne súdy sa odklonili od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu, pričom vo svojej argumentácii podrobne poukazoval na konkrétne rozhodnutia, ku ktorým najvyšší súd nezaujal žiadne stanovisko. Išlo pritom o judikatúru, ktorá v značnej miere podporovala argumentáciu sťažovateľa súvisiacu s jeho dôkaznou povinnosťou, ako aj to, že skutočnosti majúce pôvod v iných dodávateľsko-odberateľských vzťahoch nemôžu byť rozhodujúcimi dôkazmi, na ktorých správca dane prioritne založí svoje rozhodnutie. Pritom požiadavka na dôkladné odôvodnenie odklonu od ustálenej súdnej praxe nie je len produktom vytvoreným judikatúrou ústavného súdu, ale je normovaná zákonom (§ 139 ods. 3 Správneho súdneho poriadku).

Ak sa dopustil vady skôr rozhodujúci orgán verejnej moci, tak inštančne nadriadený orgán, resp. orgán rozhodujúci o opravnom prostriedku je povinný túto vadu odstrániť tým spôsobom, že napravi nedostatky v rámci svojej prieskumnej právomoci, či už vo forme kasačie, alebo revízie nezákonného rozhodnutia.

Ústavný súd s ohľadom na už prezentované východiská a konkrétne zistenia konštatuje, že najvyšší súd neposkytol sťažovateľovi napadnutým rozhodnutím náležitú súdnu ochranu, pretože rezignoval na svoju úlohu odpovedať na všetky relevantné argumenty prezentované v kasačnej sťažnosti. Najvyšší súd nereflektoval dostatočne vlastnú judikatúru a judikatúru najvyšších súdnych autorít a nevyjadril sa k zásadnej otázke dôkazného bremena a jeho presunu v konkrétnych okolnostiach sťažovateľovej veci. Takisto nereagoval na námietky rozporu rozsudku krajského súdu s judikatúrou najvyšších súdnych autorít. Neposkytnutím odpovede na zásadné a podstatné námietky zasiahol do práva sťažovateľa na súdnu ochranu.

Po posúdení všetkých okolností preto ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým rozsudkom, ktorým najvyšší súd zamietol kasačnú sťažnosť sťažovateľa, bolo porušené základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu), a preto bolo potrebné pristúpiť v zmysle čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj k zrušeniu napadnutého rozsudku (bod 2 výroku nálezu). Vzhľadom na presun výkonu správneho súdnictva rozhodol ústavný súd, že sa vec vracia na ďalšie konanie najvyššiemu správne súdu.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 46 ods. 2 ústavy ústavný súd uvádza, že jeho obsahom je ochrana práva na prístup k súdu vo veci, v ktorej rozhodoval orgán verejnej moci. Toto právo napadnutým rozhodnutím porušené nebolo,

	<p>preto ústavnej sťažnosti v tejto časti nebolo možné vyhovieť.</p> <p>K namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd poukazuje na judikatúru ESĽP, podľa ktorej uvedené ustanovenie nie je aplikovateľné na rozhodovanie vo veciach daňových, pretože tieto tvoria súčasť jadra výsad verejnej moci (pozri rozsudky veľkej komory ESĽP vo veciach Jussila proti Fínsku z 23. 11. 2006, č. 73053/01, bod 29 alebo Ferrazzini proti Taliansku z 12. 7. 2001, č. 44759/98, body 24 – 25). Výnimku tvoria konania v takých daňových veciach, ktoré je možné považovať za trestné. V posudzovanej veci správne orgány sťažovateľovi neuložili sankciu za porušenie právnej povinnosti, ale vyrubili mu daň, ktorú bol povinný platiť na základe platných právnych predpisov. Nedošlo teda k uloženiu sankcie preventívno-represívneho charakteru, v dôsledku čoho nie je naplnená požiadavka druhého z troch tzv. Engelovských kritérií, ktorých naplnenie umožňuje charakterizovať vnútroštátne konanie ako konanie trestného charakteru a konštatovať aplikáciu čl. 6 ods. 1 dohovoru (Engel a ďalší proti Holandsku, rozsudok pléna ESĽP z 8. 6. 1976, č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72 a 5370/72, bod 82). Ústavný súd teda dospel k záveru o neaplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru v danej veci, a preto aj v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (II. ÚS 705/2017, II. ÚS 104/2019).</p> <p>Odhliadnuc od absencie riadneho odôvodnenia návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia, ústavný súd považuje zrušenie napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie za dostatočné poskytnutie ochrany porušenia označených práv (I. ÚS 402/08), a preto návrhu na priznanie primeraného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti nevyhovel.</p> <p>Na základe uvedeného ústavný súd nálezom rozhodol, že namitaným rozsudkom najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústav, rozsudok zrušil a vrátil na ďalšie konanie a sťažovateľovi priznal náhradu trov konania. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESĽP a iných súdov</p>	<p>I. ÚS 241/07 I. ÚS 377/2018</p> <p>II. ÚS 705/2017</p> <p>rozsudok z 22. októbra 2015 vo veci PPUH Stehcamp, C-277/14, bod 52</p> <p>(rozsudok súdneho dvora zo 4. júna 2020 vo veci SC C.F. SRL, C-430/19</p> <p>rozsudok súdneho dvora zo 16. októbra 2019 vo veci Glencore Agriculture Hungary, C-189/18</p> <p>rozsudok súdneho dvora z 3. júla 2014 vo veci Kamino International Logistics a Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 a C-130/13</p> <p>rozsudky veľkej komory ESĽP vo veciach Jussila proti Fínsku z 23. 11. 2006, č. 73053/01, bod 29 alebo Ferrazzini proti Taliansku z 12. 7. 2001, č. 44759/98, body 24 – 25</p> <p>Engel a ďalší proti Holandsku, rozsudok pléna ESĽP z 8. 6. 1976, č. 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72 a 5370/72, bod 82</p>
<p>súvisiace právne predpisy</p>	
<p>klúčové slová</p>	<p>arbitrárnosť rozhodnutie-nepreskúmateľnosť daň-z pridanej hodnoty</p>

spisová značka	I. ÚS 296/2022
populárny názov	Rozsah dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) TP
sudca spravodajca	Miloš Maďar
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	08.09.2022
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 50 ods. 3 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	Dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nezodpovedá právo na obhajobu len vo formulačnom rozsahu čl. 50 ods. 3 ústavy, ale zodpovedá obhajobným právam v kontexte spravodlivého procesu podľa čl. 6 dohovoru, a teda aj v rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavný súd v zmysle svojej novej judikatúry poukazuje na širšie chápanie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, u ktorého ide o prieskum obhajobného atribútu spravodlivého procesu, ktorý spočíva vo vyhodnotení dovolacím súdom, či sa skôr konajúce súdy spoľahlivo a nearbitrárne vyrovnali v odôvodneniach svojich rozhodnutí s otázkou podstatnou pre rozhodnutie, čo zodpovedá obhajobným právam obvineného.
skutkový stav a základné fakty	Okresný súd rozsudkom z 26. júna 2018 uznal sťažovateľku vinnú zo zločinu únosu podľa § 209 ods. 1 Trestného zákona, bol jej uložený trest odňatia slobody vo výmere troch rokov, ktorého výkon jepodmienečne odložil na skúšobnú dobu dvoch rokov, počas ktorej uložil probačný dohľad nad správaním obvinenej. Zároveň uložil povinnosť zúčastniť sa na psychologickom poradenstve. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, ktoré krajský súd uznesením zo 14. marca 2019 zamietol ako neodôvodnené. Proti uzneseniu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c), písm. i), písm. e) Trestného poriadku, ktoré najvyšší odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru), práva na obhajobu (čl. 50 ods. 3 ústavy), práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy) je založená na arbitrárnosti záverov napadnutého uznesenia krajského súdu a uznesenia najvyššieho súdu, ktorým odmietol ňou podané dovolanie, v súvislosti s tvrdeným nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku, a to nezohľadnením existencie okolností vylučujúcich protiprávnosť. Okrem tejto argumentačnej námietky sťažovateľka vidí arbitrárnosť aj v otázke vyhodnotenia dôkazov najmä v nevyhodnotení dôkazov v prospech sťažovateľky.
z odôvodnenia	<u>Arbitrárnosť v kontexte nedostatočného odôvodnenia rozhodnutí krajského súdu a najvyššieho súdu</u> Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti poukazuje na svoju obranu v trestnom konaní pred všeobecnými súdmi spočívajúcu v tom, že maloletú odniesla do Francúzska na účel zabránenia ďalšiemu sexuálnemu zneužívaniu pestúnom a vyšetrovania tohto činu francúzskou políciou z dôvodu, že maloletá odmietala navštíviť orgány sociálnej kurately aj políciu v Slovenskej republike zo strachu pred pomstou pestúnov. Sťažovateľka v rámci svojej obhajoby v konaní pred všeobecnými súdmi poukazovala na to, že skutková podstata únosu nemôže byť naplnená, pokiaľ sa pestúni, ktorým zákon priznáva ochranu výkonu starostlivosti nad dieťaťom, dostali do konfliktu so zvereným dieťaťom. V prípade vážneho podozrenia, že pestúni dieťa zneužívajú, nemožno ochranu pestúnov povýšiť nad práva a ochranu dieťaťa, keďže to odporuje účelu zákona. Prvoradou úlohou pestúnov je chrániť záujem dieťaťa a pokiaľ porušia túto povinnosť, ochrana práva výkonu starostlivosti nad dieťaťom podľa § 209 Trestného zákona sa neaplikuje. V tejto súvislosti poukazovala na rozsudok

Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade Juppala v. Fínsko, sťažnosť 18620/03. Súčasne v ústavnej sťažnosti namieta, že sa v konaní pred všeobecnými súdmi bránila tým, že z jej strany išlo také konanie, ktoré možno za prezentovaných špecifických okolností individuálneho prípadu podradiť pod okolnosti vylučujúce protiprávnosť, ktoré označila.

Podstata sťažnostnej námietky spočíva v tom, že rozhodnutia všeobecných súdov sú založené na nesprávnom právnom posúdení veci a vyznačujú sa nedostatočným odôvodnením. Uvedené námietky boli súčasne premietnuté v podanom odvolaní, dovolaní aj v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd predmetnú námietku sťažovateľky vyhodnotil ako jej hlavný argument uplatnený počas celého trestného konania pred všeobecnými súdmi, ktorý potenciálne môže ovplyvniť jeho výsledok. Z tohto dôvodu ide o námietku, ktorú sú všeobecné súdy povinné skúmať obzvlášť prísne a dôkladne (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Wagner a J.M.W.L. proti Luxembursku z 28. 6. 2007, sťažnosť č. 76240/01, bod 96).

Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu z 26. júna 2018 tak vyplýva, že tento sa venuje hodnoteniu skutkových zistení vo dvoch odsekoch rozsudku. Podstatná časť tejto časti rozsudku okresného súdu je však koncipovaná skôr ako pokračovanie v referáte čiastkových zistení z vykonaného dokazovania a v rozhodnutí zjavne chýba pregnantné zhodnotenie všetkých dôkazov v prospech aj neprospech sťažovateľky. Argumentačná rovina v odôvodnení je veľmi plytká, selektívna, pričom súd sa v rozsudku v dostatočnej miere nevysporiadal s uplatnenou obranou obžalovanej po skutkovej ani právnej stránke. Sťažovateľka obhajobné argumenty zopakovala aj v podanom odvolaní. Z obsahu ústavnou sťažnosťou napadnutého rozhodnutia je zjavné, že toto sa hodnoteniu dôkaznému stavu venuje síce podrobnejšie ako okresný súd, hlavné obhajobné argumenty obžalovanej však napriek tomu zostávajú adresne nevypočítané. Ani kontext rozhodnutia pritom nedáva možnosť porozumieť tomu, či sa nimi krajský súd nechcel zaoberať (lebo ich nepovažoval pre vec za podstatné) alebo sa nimi opomenul zaoberať.

Nedostatočné odôvodnenie rozsudku okresného súdu a uznesenia krajského súdu sťažovateľka napadla aj v podanom dovolaní, subsumujúc tieto výhrady pod dovolací dôvod podľa § 317 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Najvyšší súd sa v napadnutom uznesení prednostne vyhradil k možnosti prehodnocovať skutkové závery súdov z dokazovania, čím v tejto súvislosti rozporoval možnosť uplatnenia dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku na prípad sťažovateľky. Odpoveď sťažovateľke tak poskytol v rovine všeobecného odkazu na judikátorne východiská najvyššieho súdu, z ktorých má tento záver vyplývať. Rovnakú argumentáciu najvyšší súd použil aj vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, ktorým sa sťažovateľka domáhala preskúmania právneho posúdenia jej konania ako niektorej z okolností vylučujúcej protiprávnosť.

Ústavný súd po preskúmaní veci konštatuje, že všeobecné súdy sa v odôvodnení svojich rozhodnutí vysporiadali so zrozumiteľne prednesenou obranou obžalovanej spôsobom, ktorý je v rámci základného práva na súdnu a inú právnu ochranu a ľudského práva na spravodlivý proces nutné vyhodnotiť ako nedostatočný.

Ústavný súd v tejto súvislosti upozorňuje, že súdy odôvodnením svojho rozhodnutia majú viesť dialóg s účastníkmi konania. Zmysluplný, rozumný a vecný. Napriek tomu nie je spravidla náležité, aby sa od súdov očakávalo, že budú odpovedať na každý jeden argument, ktorý účastník v konaní použije, a rovnako ani to, že odpoveď bude formulovaná podľa ich predstáv a spôsobom či výrazovými prostriedkami, ktoré sami očakávajú. Každé rozhodnutie všeobecného súdu je nutné čítať s porozumením. Podobné nároky je však možné klásť aj na súdy. S porozumením musia vedieť rozlíšiť hlavné argumenty strán, ktoré vyčnievajú z ich zvyčajne vrstvenej obhajobnej argumentácie, a týmto

venovať náležitú pozornosť. Tým má ústavný súd najmä na myslí učiniť zadosť § 168 ods. 1 Trestného poriadku, ktorý normuje povinnosť súdov uviesť v odôvodnení svojho rozhodnutia, ktoré skutočnosti vzal za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia opiera a akými úvahami sa spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov, najmä ak si navzájom odporujú. Z odôvodnenia musí byť zrejmé, ako sa súd vyrovnal s obhajobou, prečo nevyhovel návrhom na vykonanie ďalších dôkazov a akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny a trestu. Z uvedenej zákonnej formulácie pritom zrozumiteľne vyplýva, že skutkové zistenia a úvahy súdu pri hodnotení dôkazov nie sú totožné procesnoprávne inštrumenty. Každý z nich má svoju osobitnú ontologickú podstatu, ktorá dotvára mozaiku procesných garancií práva na spravodlivý proces. Ustálenie skutkových zistení predstavuje takmer mechanickú činnosť súdu, ktorý z vykonaných dôkazov identifikuje jedinečný dejový priebeh, ktorý má svoj začiatok, priebeh a koniec. Ide teda o referát informácií, ktoré vyplývajú z jednotlivých dôkazov. Pre presvedčivosť a celkovú spravodlivosť rozhodnutia je však nemenej zásadné (dá sa povedať, že najpodstatnejšie, pozn.), ako súd hodnotí informácie zistené z vykonaných dôkazov. V hodnotiacich úvahách sa totiž odкрýva vlastná myšlienková činnosť súdu, ktorá by mala byť v priamej príčinnej súvislosti s výrokovou časťou rozhodnutia. V nej súd strane konania spravidla oznamuje, čo z jednotlivých informácií pre neho vyplýva, čo jednotlivé informácie dokazujú, prečo niektoré informácie považuje za presvedčivé či vierohodné a iné nie, aký má postoj v kontexte zistených informácií k hlavným obhajobným argumentom obžalovaného, vlastnými úvahami hodnotí právne aspekty obrany obžalovaného a podobne. Ak súdy nevyužijú príležitosť presvedčiť obžalovaného vlastným hodnotením skutkových a právnych okolností trestnej veci, neposkytnú mu zvyčajne možnosť porozumieť ich rozhodnutiu.

Ústavný súd v tomto ohľade zdôrazňuje, že v rámci ochrany základných práv a slobôd poskytuje ochranu tejto príležitosti (ako procesnej garancii spravodlivosti konania), nie jeho výsledku (pokiaľ tento nie je zjavným omylom či excesom). Krajský súd si spolu s okresným súdom splnili už uvedené povinnosti nedostatočne. V podanom odvolaní obžalovaná zrozumiteľne pomenovala základné východiská svojej obrany voči odsudzujúcemu rozsudku okresného súdu, na ktoré však nedostala náležitú odpoveď.

Ochranu mal sťažovateľke v tejto súvislosti poskytnúť aj najvyšší súd, keďže prednesené námietky sťažovateľky bolo možné subsumovať pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ktorému podľa novej judikatúrnej línie ústavného súdu nezodpovedá právo na obhajobu len vo formulačnom rozsahu čl. 50 ods. 3 ústavy, ale zodpovedá obhajobným právam v kontexte spravodlivého procesu podľa čl. 6 dohovoru, a teda aj v rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy. Ústavný súd v zmysle svojej novej judikatúry poukazuje na širšie chápanie dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, u ktorého ide o prieskum obhajobného atribútu spravodlivého procesu, ktorý spočíva vo vyhodnotení dovolacím súdom, či sa skôr konajúce súdy spoľahlivo a nearbitrárne vyrovnali v odôvodneniach svojich rozhodnutí s otázkou podstatnou pre rozhodnutie, čo zodpovedá obhajobným právam obvineného. Najvyšší súd hodnotí spôsobom vysporiadania sa s ňou v odôvodnení rozhodnutia (v konečnom dôsledku) odvolacím súdom (do úvahy sa berie komplex oboch rozhodnutí, a to preskúmaného a prieskumného, resp. druhostupňového). Na odobrenie záverov skôr konajúcich súdov musí ísť o vyrovnanie sa s dotknutou otázkou udržateľným spôsobom. Dovolací súd nemusí nevyhnutne dospieť k rovnakému spôsobu vyriešenia tejto otázky (stotožniť sa s obsahom a rozsahom vlastnej úvahy skôr konajúceho súdu, taká úvaha však musí byť v odôvodnení relevantne prítomná). V tom je paralela s posudzovaním predmetných okolností ústavným súdom (keď ochrancom ústavnosti je aj všeobecný, najmä najvyšší súd).

Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že potreba vyrovnania sa v odôvodnení ním preskúmaného rozhodnutia s obranou obžalovaného či jeho dokaznými návrhmi je otázka odlišná od otázky samotného pre/hodnotenia dôkazov, ktoré

[primárne z dôvodu takého zákazu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku] nie je predmetom dovolacieho konania okrem dovolania ministra spravodlivosti podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku tak, ako to zodpovedá použiteľnej judikatúre (rozhodnutia a stanoviská 7/2011, 116/2014, 14/2015, 43/2018). Úlohou najvyššieho súdu nie je v tomto ohľade nanovo preskúmať hodnotenie dôkazov všeobecnými súdmi v pôvodnom konaní a kontrole podrobovať správnosť skutkových zistení z nich vyplývajúcich, ale preskúmať jednu z procesných garancií práva na spravodlivý proces spočívajúcu v riadnom odôvodnení súdneho rozhodnutia. Preskúmanie logickej, funkčnej a teleologickej konzistentnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu je nepochybne súčasťou posudzovania práva na spravodlivý proces. Za náležité tak možno označiť očakávanie strán konania, že najvyšší súd 12 v dovolacom konaní pri dovolacom dôvode podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku preskúma, či súdy poskytli náležitú a riadne odôvodnenú odpoveď na zásadné argumenty strán konania, nie je jeho úlohou ale urobiť záver, či tieto skutkové závery boli správne alebo nie. Jedine tak sa totiž možno hovoriť o plnohodnotnej možnosti na prípravu a realizáciu obhajoby v trestnom konaní.

Ústavný súd už rovnako vyslovil, že pri hodnotení rozhodnutia súdu nižšieho stupňa dovolacím súdom nie je prekážkou ani § 371 ods. 7 Trestného poriadku, ktorý pokrýva nemožnosť atakovania (len) odôvodnenia rozhodnutia bez smerovania k odlišnému rozhodnutiu vo veci samej (výrokom dovolaním napadnutého rozhodnutia). Naznačený prístup si bude potrebné aj vzhľadom na vývoj judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva zo strany najvyššieho súdu osvojiť (porov. IV. ÚS 546/2020).

Vzhľadom na už predostreté úvahy ústavný súd konštatuje, že krajský súd a najvyšší súd vo svojom napadnutom uznesení neposkytli odpoveď na sťažovateľkou nastolené otázky, ktoré boli pre daný prípad relevantné a mohli mať vplyv na výsledok konania (Luka proti Rumunsku z 21.7.2009, sťažnosť č. 34197/02, bod 52) a na ktorú sa žiadala konkrétna a vyčerpávajúca odpoveď (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91, bod 30). Bez zohľadnenia tejto skutočnosti nie je možné vykonať komplexné ústavnoprávne posúdenie spravodlivosti trestného konania ako celku vo vzťahu k sťažovateľkiným výhradám uvedeným v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd sa tak po dôkladnom preskúmaní odôvodnenia napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov konštatuje, že sledovanú skutočnosť sa vzhľadom na ich obsah nepodarilo posúdiť pre absenciu relevantného odôvodnenia. K posúdeniu celkovej spravodlivosti trestného konania v preskúmanom prípade tak v zmysle uvedených kritérií nebolo možné pristúpiť.

Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že vo vzťahu k tejto námietke sťažovateľky nemôže a nesmie nahradzovať právomoc všeobecných súdov a sám vyhladávať skutočnosti a dôkazy, ktoré môžu či nemusia byť obsiahnuté v súdnom spise a ktoré sa nepremietli do ich rozhodnutí. V prípade zistenia, že niektorá z uplatnených námietok, ktorá mohla byť relevantná pre samotné rozhodnutie vo veci, nebola zo strany všeobecných súdov náležitým spôsobom zohľadnená a reflektovaná, musí ústavný súd napádané rozhodnutie zrušiť a umožniť všeobecnému súdu vysporiadať sa s predmetnou námietkou a argumentáciou sťažovateľa v rámci jemu zákonom zverenej právomoci (m. m. I. ÚS 292/2020).

Vo vzťahu k právnym záverom odôvodňujúcim výrok rozsudku o vine sa žiada osobitne akcentovať, že tento musí byť výrazom celkom jednoznačného, žiadne dôvodné pochybnosti nevzbudzujúceho záveru, že sa práve obžalovaný dopustil skutku uvedeného vo výroku rozsudku, že tento skutok vykazuje znaky niektorého trestného činu uvedeného v osobitnej časti trestného zákona, a to v spojení so znakmi všeobecnej časti (III. ÚS 25/06), čo v konkrétnom prípade v prípade nenastalo.

Ústavný súd už v minulosti rozhodol, že keď sa konajúci súd rozhodujúci o opravnom, resp. mimoriadnom prostriedku sťažovateľa nevysporiada s právne

relevantnou argumentáciou sťažovateľa adekvátne a preskúmateľne alebo nekonštatuje irelevantnosť jeho právnej argumentácie, poruší základné právo na súdnu ochranu garantované čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces garantované čl. 6 ods. 1 dohovoru (III. ÚS 402/08). Úlohou ústavného súdu nie je pritom skúmať, či na zásadné argumenty sťažovateľky bola zo strany krajského súdu, prípadne najvyššieho súdu poskytnutá vecne správna odpoveď, ale či nastolené otázky relevantného charakteru krajský súd zodpovedal a ak áno, či odpoveď mala dostatočne vyčerpávajúci charakter (III. ÚS 44/2011). Z uvedeného vyplýva, že nestačí, ak súd na argument účastníka konania zareaguje, ale vyrovná sa s ním nedostatočne. O túto situáciu ide aj v preskúmanom prípade.

Ústavný súd zdôrazňuje, že jeho úlohou v tejto veci nebolo posúdiť vinu sťažovateľky, ale preveriť, či skutočnosti uvedené v napadnutých rozhodnutiach dávajú dostatočný záver pre výroky v nich obsiahnuté. Bude preto úlohou krajského súdu vysporiadať sa dostatočným a presvedčivým spôsobom so všetkými relevantnými námietkami sťažovateľky, a to v rozsahu a spôsobom, ktorý vyplýva z tohto nálezu ústavného súdu.

K námietke nezákonného sudcu

Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku sťažovateľka vznesla námietku zaujatosti proti krajskému súdu a proti všetkým sudcom krajského súdu na pozadí príbuzenského pomeru medzi prokurátorom, ktorý podal obžalobu v jej trestnom konaní, a predsedom krajského súdu, na ktorom sa konalo v jej trestnej veci. Zásadný význam má v tejto súvislosti uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6 Ndt 34/2018 z 9. januára 2019, ktorým o námietke zaujatosti sťažovateľky rozhodol tak, že podľa § 23 ods. 1 Trestného poriadku sa trestná vec sťažovateľky vedená na krajskom súde pod sp. zn. 6 T/23/2016 tomuto súdu neodníma. Ústavný súd ďalej zistil, že sťažovateľka sa obrátila na ústavný súd s ústavnou sťažnosťou proti predmetnému uzneseniu najvyššieho súdu o námietke zaujatosti, ktorý ju odmietol z procesných dôvodov uznesením č. k. I. ÚS 10/2020 z 15. januára 2020.

Na základe uvedených východísk ústavný súd posudzoval, či sa najvyšší súd v napadnutom uznesení najvyššieho súdu v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku vysporiadal s námietkou sťažovateľky adekvátne a preskúmateľne, keďže vo svojom odôvodnení „len“ poukazuje na už vyslovené závery uznesenia najvyššieho súdu o námietke zaujatosti.

Ústavný súd zhodnotil, že právne závery najvyššieho súdu týkajúce sa dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku sú ústavne udržateľné aj napriek odkazu na predmetné uznesenie najvyššieho súdu o námietke zaujatosti a veľmi stručnému, avšak v okolnostiach prerokovanej veci zrozumiteľnému odôvodneniu predmetnej časti napadnutého uznesenia. Z tvrdení sťažovateľky v dovolaní alebo v ústavnej sťažnosti nevyplývajú žiadne skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodiť porušenie namietaného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy. Ústavný súd súhlasí so záverom najvyššieho súdu v predmetnej časti, že takýto príbuzenský vzťah ipso facto nenapĺňa námietku zaujatosti všetkých sudcov ani sudcov trestnoprávneho úseku a tiež sudcov – členov senátu, ktorému bola vec prostredníctvom elektronickej podateľne náhodným spôsobom pridelená. V tomto prípade, odhliadnuc od stručného odôvodnenia s poukazom na predmetné uznesenie o námietkach zaujatosti, námietky sťažovateľky neboli spôsobilé z ústavnoprávneho hľadiska spochybníť závery, na ktorých je založené právne posúdenie napadnutého rozhodnutia. Z už uvedených dôvodov tak ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel.

K námietke nedoručenia písomností advokátovi v kontexte porušenia práva na obhajobu

	<p>Ústavný súd sa vyjadruje aj k námietke sťažovateľky, podľa ktorej všeobecné súdy (prvostupňový, odvolací a dovolací) nedoručili rozhodnutia vo veci samej ako prvému zvolenému obhajcovi, čím bol porušený zákon (§ 44 ods. 8 Trestného poriadku) a právo sťažovateľky na obhajobu (čl. 50 ods. 3 ústavy). Je potrebné tiež uviesť, že v argumentácii sťažovateľky vo vzťahu k tvrdenému porušeniu jej práv v tejto časti ústavnej sťažnosti chýbajú právne významné elementy. Tvrdí iba, že keďže obhajcovia neurčili, komu majú byť písomnosti doručované, mali byť doručované ako prvému zvolenému obhajcovi, čo sa nestalo. V sťažnosti ani náznakom neuviedla, aký negatívny vplyv malo uvedené porušenie zákona na samotnú realizáciu jej práva na obhajobu. Samotné nedoručenie napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov prvému zvolenému obhajcovi v prípade, ak nebol určený žiaden z obhajcov podľa § 44 ods. 8 Trestného poriadku druhej vety, a v prípade, ak bola písomnosť preukázateľne doručená ďalšiemu obhajcovi, nemožno považovať za právne významnú udalosť z pohľadu ústavnej ochrany základného práva na obhajobu. Vo vzťahu k úspešnému namietaniu porušenia základných práv nepostačuje tvrdenie, že obhajcovi nebolo doručené rozhodnutie, ak zároveň sťažovateľka neoznačila žiadne reálne negatívne dôsledky a dopady takéhoto postupu, ktoré by boli spôsobilé zasiahnuť do jeho základných práv (mutatis mutandis III. ÚS 637/2015). Z uvedených dôvodov ani tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd nevyhovел.</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že namietaným uznesením krajského súdu a najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, uznesenie krajského súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a uznesenie najvyššieho súdu zrušil. Sťažovateľke priznal náhradu trov konania a vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovел.</p>
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, EStP a iných súdov	<p>Wagner a J.M.W.L. proti Luxembursku z 28. 6. 2007, sťažnosť č. 76240/01, bod 96</p> <p>Luka proti Rumunsku z 21.7.2009, sťažnosť č. 34197/02, bod 52</p> <p>Ruiz Torija proti Španielsku z 9. 12. 1994, sťažnosť č. 18390/91, bod 30</p>
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	<p>arbitrážnosť</p> <p>trestný čin-subjektívna stránka</p> <p>dokazovanie-hodnotenie dôkazov</p>

Uznesenie:

spisová značka	I. ÚS 476/2022
populárny názov	Trovy konania - určenie hodnoty nehnuteľnosti
sudca spravodajca	Miloš Maďar
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí
dátum rozhodnutia	08.09.2022
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	<p>Dodatkový protokol k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1</p> <p>ústavný zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd čl. 36 ods. 1</p> <p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 1</p> <p>Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1</p>

<p>analytická právna veta</p>	<p>Ústava Slovenskej republiky čl. 20 ods. 4</p> <p>K správnosti určenia ceny veci znaleckým posudkom ústavný súd už skôr uviedol, že ide rozhodne o hodnoverný a spôsobilý mechanizmus na určenie hodnoty veci, o ktorej vlastnícke právo sa koná. Nepochybne cenu veci možno určiť aj iným vhodným spôsobom. Nemožno vylúčiť ani to, že súd bude vychádzať z ceny určenej v kúpnej alebo inej odplatnej zmluve, avšak v situácií, ak táto nie je stranami spochybňovaná a existuje predpoklad, že cena tak vyjadruje skutočnú cenu veci v danom mieste a čase. Takto ale nemožno postupovať v situácii, ak sa v konaní riešila otázka platnosti kúpnej zmluvy práve v dôsledku neprimerane nízkej kúpnej ceny. Pokiaľ je cena veci v konaní preukázaná znaleckým posudkom, nie je dôvod vychádzať z inej ceny veci, najmä ak je určená v čase, keď bola uzatvorená aj sporná zmluva s neprimerane nízkou kúpnu cenou.</p>
<p>skutkový stav a základné fakty</p>	<p>Sťažovateľka sa v postavení žalobkyne v konaní pred okresným súdom domáhala žalobou z roku 2016 určenia vlastníckeho práva v žalobe špecifikovaných pozemkov. Podaniu žaloby predchádzalo uzavretie kúpnej zmluvy k predmetnej nehnuteľnosti s pôvodnou žalovanou v roku 2015, v ktorej bola dohodnutá kúpna cena nehnuteľnosti vo výške 1000 eur. Vklad vlastníckeho práva na základe predmetnej kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľnosti však povolený nebol. V roku 2017 žiadala sťažovateľka pripustiť zmenu petíty žaloby, v ktorom sa domáhala určenia, že bola vlastníkom nehnuteľnosti ku dňu vyvlastnenia, aby jej mohla byť vyplatená náhrada za vyvlastnenie. Uznesením okresného súdu z 19. mája 2021 bol pripustený do konania intervenient na strane žalovaných. Okresný súd rozsudkom z 23. júna 2021 zmenu žaloby nepripustil, žalobu zamietol, priznal žalovaným a intervenientovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.</p> <p>O odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd rozsudkom z 11. novembra 2021 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie v zamietajúcej časti potvrdil, odvolanie proti výroku o nepripustení zmeny žaloby odmietol, žalovaným a intervenientovi priznal voči sťažovateľke nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.</p> <p>O výške trov konania rozhodol okresný súd uznesením zo 4. februára 2022 vyšším súdnym úradníkom tak, že zaviazal sťažovateľku zaplatiť intervenientovi na strane žalovaných náhradu trov konania (prvostupňového a druhostupňového) vo výške 410,11 eur pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia. O sťažnosti podanej intervenientom a sťažovateľkou rozhodol okresný súd prostredníctvom sudcu uznesením z 9. júna 2022, ktorým zmenil uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom tak, že uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť intervenientovi na strane žalovaných náhradu trov konania vo výške 2290,42 eur a zamietol sťažnosť sťažovateľky.</p> <p>Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny), práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru), základného práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy) a práva na pokojné užívanie majetku (čl. 1 dodatkového protokolu) uznesením okresného súdu o výške náhrady trov konania z dôvodu nesprávneho postupu okresného súdu pri vyčíslení nároku na náhradu trov konania v dôsledku nesprávne stanovenej tarifnej hodnoty veci, z dôvodu jeho arbitrárnosti, odklonu od doterajšej rozhodovacej činnosti okresného súdu a odklonu od nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 544/2019 z 28. júla 2020.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>V tejto veci je spornou otázka, ako mal súd určiť hodnotu spornej nehnuteľnosti, o určenie vlastníckeho práva ktorej sa koná. V konkrétnostiach, či má súd pri aplikácii § 10 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) vychádzať z ceny veci uvedenej v kúpnej zmluve medzi sťažovateľkou a pôvodnou žalovanou, hoci jej platnosť bola spochybňovaná vzhľadom na neprimerane nízkou kúpnu cenu (1000 eur, pozn.), alebo podľa ceny veci určenej znaleckým posudkom</p>

(28301,03 eur, pozn.), ktorý je z časového hľadiska približne z toho istého obdobia (13. júla 2015, pozn.), keď došlo k podpísaniu spornej kúpnej zmluvy (15. júna 2015, pozn.).

Okresný súd v napadnutom uznesení, poukazujúc na aktuálnu judikatúru ústavného súdu (predovšetkým na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 402/2021 z 5. apríla 2022), uviedol, že v tomto prípade ide o analogickú situáciu, a preto je potrebné vychádzať z kúpnej ceny, ktorej hodnota bola určená znaleckým posudkom. Naproti tomu sťažovateľka oponuje právnomu záveru okresného súdu, poukazujúc práve na nález ústavného súdu č. k. 544/2019 z 28. júla 2020, v zmysle ktorého mal okresný súd vychádzať z ceny dohodnutej medzi stranami spore v kúpnej zmluve z 15. júna 2015.

Ústavný súd sa priklonil k právnomu záveru okresného súdu, ktorý považuje za správny a ústavne udržateľný a v prospech ktorého svedčia najmä objektivita znaleckého posudku pri určení hodnoty nehnuteľnosti, nesprávne východisko sťažovateľky v súvislosti s jej predstavou o hodnote sporu pri začatí konania a v neopodstatnenej aplikácii nálezú ústavného súdu č. k. 544/2019 z 28. júla 2020 na jej právnu vec.

K správnosti určenia ceny veci znaleckým posudkom ústavný súd už skôr uviedol, že ide rozhodne o hodnoverný a spôsobilý mechanizmus na určenie hodnoty veci, o ktorej vlastnícke právo sa koná. Nepochybne cenu veci možno určiť aj iným vhodným spôsobom. Nemožno vylúčiť ani to, že súd bude vychádzať z ceny určenej v kúpnej alebo inej odplatnej zmluve, avšak v situácií, ak táto nie je stranami spochybňovaná a existuje predpoklad, že cena tak vyjadruje skutočnú cenu veci v danom mieste a čase. Takto ale nemožno postupovať v situácii, ak sa v konaní riešila otázka platnosti kúpnej zmluvy práve v dôsledku neprimerane nízkej kúpnej ceny. Ústavný súd uzavrel, že pokiaľ je cena veci v konaní preukázaná znaleckým posudkom, nie je dôvod vychádzať z inej ceny veci, najmä ak je určená v čase, keď bola uzatvorená aj sporná zmluva s neprimerane nízkou kúpnou cenou (II. ÚS 402/2021).

Treba tiež dodať, že sťažovateľka podala žalobu, resp. iniciovala zmenu žaloby práve pre získanie sumy vo výške hodnoty pozemkov. Pokiaľ samotná sťažovateľka podala zmenenú žalobu, podľa jej vyjadrení vyplývajúcich z rozsudku okresného súdu a krajského súdu z dôvodu vyplatenia náhrad za vyvlastnený pozemok je logické a plne legitímne vychádzať pri určení tarifnej hodnoty zo všeobecnej hodnoty nehnuteľností stanovenej znaleckým posudkom na sumu 28 301,03 eur (por. § 4 ods. 3 zákona č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Sťažovateľka tiež poukazuje na svoju predstavu o hodnote sporu pri začatí konania zodpovedajúcej kúpnej cene dohodnutej v kúpnej zmluve v sume 1000 eur. Táto úvaha sťažovateľky však vychádza z nesprávneho východiska, keďže na účel stanovenia tarifnej hodnoty podľa § 10 ods. 2 vyhlášky je v danom prípade relevantný čas začatia poskytovania právnej služby. V okolnostiach prerokúvanej veci ide o začatie poskytovania právnej služby intervenientovi, a to od okamihu jeho pristúpenia do konania uznesením z 19. mája 2021 (bod 17 napadnutého uznesenia okresného súdu, pozn.).

Právna argumentácia sťažovateľky o aplikácii nálezú ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 544/2019 na jej právnu vec nie je opodstatnená, pretože procesné východisko konania posudzovaného v tomto náleze je celkom iné, ako to je v okolnostiach prerokúvanej veci, hoci sa v predmetnom náleze podobne rieši otázka, či sa má za hodnotu veci považovať cena dohodnutá v zmluve alebo cena veci určená v posudku. Podstatnou skutočnosťou pri posúdení, či aplikovať tento nález na sťažovateľkinu právnu vec, je existencia určitých osobitostí v preskúmanom konaní, ktoré by odôvodňovali určenie výšky trov konania z ceny uvedenej v kúpnej zmluve, ktorými sú neplatnosť spornej kúpnej zmluvy pre neprimeranosť ceny, odpadnutie príčiny na podanie dôvodnej žaloby pre úspešný protest

	<p>prokurátora, vek pôvodnej žalovanej a pod. V okolnostiach prerokovanej veci však predmetné osobitosti absentujú. Práve preto nemožno tento nález vnímať ako univerzálne použiteľný. Vzhľadom na diametrálnu odlišnosť skutkových a právnych okolností oboch vecí nemožno prisvedčiť argumentácii sťažovateľky, že okresný súd v jej prípade rozhodol v rozpore s predmetným nálezom ústavného súdu.</p> <p>K argumentácii sťažovateľky, podľa ktorej sa okresný súd napadnutým uznesením odklonil od svojej rozhodovacej praxe v obdobných prípadoch, ústavný súd uvádza, že aj keby tomu tak bolo, čo však z argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti sťažovateľky nemožno ustáliť, prípadné odchýlenie súdu od existujúcej skoršej judikatúry v konkrétnom prípade by mohlo predstavovať zásah do základných práv a slobôd účastníka konania len za predpokladu, že by bolo dôsledkom arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti súdneho rozhodnutia v prerokovávanej veci (pozri napr. nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 551/2012 z 30. januára 2013). V tomto kontexte ústavný súd tiež zdôrazňuje, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať právomoc, ktorá podľa § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) je zverená Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov je podľa zákona o súdoch [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. a)] zverené najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05, II. ÚS 752/2016, II. ÚS 861/2016, III. ÚS 205/2017).</p> <p>Ústavný súd tak konštatuje, že okresný súd založil svoje rozhodnutie na správnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania (§ 9 ods. 1 a § 10 ods. 1 a 2 vyhlášky), v ktorom nie sú obsiahnuté črty svojvôle (IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015). Otázka určenia výšky trov konania v tomto prípade tak nedosahuje ústavnoprávnu dimenziu, ktorá by mohla zakladať dôvod na zásah ústavného súdu do napadnutého uznesenia o výške náhrady trov konania v súlade s jeho právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Ústavný súd konštantne judikuje, že v obdobných prípadoch považoval a uznal za tarifnú hodnotu sporu všeobecnú hodnotu nehnuteľnosti určenú znaleckým posudkom (II. ÚS 23/2022, I. ÚS 453/2022), preto nemožno okresnému súdu z ústavnoprávneho hľadiska nič vytknúť.</p> <p>Vzhľadom na to, že ústavný súd nezistil možnosť porušenia označených práv sťažovateľky napadnutým uznesením okresného súdu, ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietol.</p> <p>Z obsahu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu odvíja od porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Práve s ohľadom na argumentačné prepojenie oboch uvedených obsahových častí ústavnej sťažnosti nemohlo v dôsledku absencie porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru dôjsť ani k porušeniu sťažovateľkou označeného základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, a preto aj v tejto časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.</p>
<p>použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESEP a iných súdov</p>	
<p>súvisiace právne predpisy</p>	

klúčové slová	vyvlastnenie-za náhradu znalec, znalecký posudok-znalecké dokazovanie trovy konania cena-cena nehnuteľností
----------------------	--

spisová značka	I. ÚS 522/2022
populárny názov	Exekučný titul
sudca spravodajca	Jana Baricová
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Uznesenie - Uznesenie o odmietnutí
dátum rozhodnutia	27.09.2022
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1
analytická právna veta	<p>Notárska zápisnica ako exekučný titul je prejavom autonómie vôle subjektov súkromného práva (kontraktačnej slobody) a nástrojom umožnenia ďalšej realizácie práv a povinností, ktorá má prispievať k právnej istote, a aplikácia práva súdom zasahujúca do tejto slobody súkromnoprávných vzťahov by mala byť reštriktívna.</p> <p>Právna úprava dovoľuje účastníkom hmotnoprávneho vzťahu, aby si zabezpečili exekučný titul vo forme notárskej zápisnice bez toho, aby ich vec z hľadiska hmotného práva preskúmal súd v civilnom spore, a bez toho, aby o tom bolo vydané definitívne a záväzné rozhodnutie súdu. Nepochybne tým zákonodarca prejavil svoj záujem o posilnenie riešenia sporov medzi účastníkmi právnych vzťahov mimosúdnym spôsobom. Na ich vôli ponechal rozhodnutie o tom, či spor o práve alebo povinnosti v takýchto právnych vzťahoch si účastníci budú riešiť pomocou autoritatívneho zásahu súdu, alebo bez neho. Notárska zápisnica ako forma exekučného titulu sa následne považuje za plnohodnotný exekučný titul rovnocenný s rozhodnutím súdu, ak okrem formálnych podmienok vykonateľnosti spĺňa aj podmienky materiálnej vykonateľnosti.</p>
skutkový stav a základné fakty	<p>Na návrh sťažovateľov ako oprávnených sa na okresnom súde viedlo proti povinnému exekučné konanie pre vymożenie pohľadávky vo výške 12 000 eur s príslušenstvom, a to na podklade exekučného titulu – notárskej zápisnice, v ktorej povinný uznal záväzok z titulu bezdôvodného obohatenia. Keďže v priebehu exekučného konania bol na majetok povinného vyhlásený konkurz, súdny exekútor poverený vykonaním exekúcie vydal upovedomenie o zastavení exekúcie. Proti upovedomeniu o zastavení exekúcie podali sťažovatelia námietky tvrdiac, že pohľadávka vymáhaná v exekučnom konaní predstavuje náhradu škody spôsobenú úmyselným konaním, a tak patrí medzi nedotknuté pohľadávky v zmysle § 166c ods. 1 písm. d) zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze“). Sťažovatelia ako spoločníci obchodnej spoločnosti vyjadrili presvedčenie o tom, že nárok na náhradu škody im vznikol úmyselným a nepoctivým konaním povinného ako štatutára ich obchodnej spoločnosti, pričom povinný uznal tento ich nárok v plnom rozsahu, hoci ho nesprávne označil ako bezdôvodné obohatenie.</p> <p>Proti uzneseniu okresného súdu z 5. októbra 2021 vydanému vyšším súdnym úradníkom, ktorým boli zamietnuté námietky sťažovateľov, podali sťažovatelia sťažnosť, ktorú okresný súd napadnutým uznesením zamietol. Poukázal na znenie notárskej zápisnice, z ktorej explicitne vyplývalo, že právnym dôvodom vzniku záväzku bolo bezdôvodné obohatenie. Exekučný súd konštatoval, že takto uvedený dôvod vzniku pohľadávky nie je oprávnený revidovať, pretože je exekučným titulom viazaný. Súčasne poukázal na podstatu bezdôvodného obohatenia a na to, že ho nemožno posúdiť ako náhradu škody, pretože ide o dve odlišné právne kategórie. Ustanovenie § 166c ods. 1 písm. d) zákona o konkurze sa týka len pohľadávok zo zodpovednosti za škodu, nemožno ho rozširovať aj na prípady bezdôvodného obohatenia, a teda pohľadávka sťažovateľov nepatrí do kategórie oddĺžením nedotknutých pohľadávok.</p>

	<p>Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka o porušení práv sťažovateľov, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením a tým, že okresný súd vyvodil záver o charaktere pohľadávky vymáhanej v exekučnom konaní iba z textu notárskej zápisnice, nie z jej obsahu.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Pokiaľ ide o námietku sťažovateľov, ústavný súd už v rámci svojej rozhodovacej činnosti uviedol, že notárska zápisnica ako exekučný titul je prejavom autonómie vôle subjektov súkromného práva (kontraktačnej slobody) a nástrojom umožnenia ďalšej realizácie práv a povinností, ktorá má prispievať k právnej istote, a aplikácia práva súdom zasahujúca do tejto slobody súkromnoprávných vzťahov by mala byť reštriktívna (II. ÚS 427/2018).</p> <p>Právna úprava teda dovoľuje účastníkom hmotnoprávneho vzťahu, aby si zabezpečili exekučný titul vo forme notárskej zápisnice bez toho, aby ich vec z hľadiska hmotného práva preskúmal súd v civilnom spore, a bez toho, aby o tom bolo vydané definitívne a záväzné rozhodnutie súdu. Nepochybne tým zákonodarca prejavil svoj záujem o posilnenie riešenia sporov medzi účastníkmi právnych vzťahov mimosúdny spôsobom. Na ich vôľu ponechal rozhodnutie o tom, či spor o práve alebo povinnosti v takýchto právnych vzťahoch si účastníci budú riešiť pomocou autoritatívneho zásahu súdu, alebo bez neho. Notárska zápisnica ako forma exekučného titulu sa následne považuje za plnohodnotný exekučný titul rovnocenný s rozhodnutím súdu, ak okrem formálnych podmienok vykonateľnosti spĺňa aj podmienky materiálnej vykonateľnosti. Jednou z nich je, aby notárska zápisnica obsahovala právny záväzok (stanovenie konkrétnej povinnosti zo záväzkového právneho vzťahu vzniknutej na základe určitej právnej skutočnosti), ďalšími sú označenie oprávnenej osoby, povinnej osoby, právneho dôvodu, predmetu a času plnenia a súhlas povinnej osoby s vykonateľnosťou notárskej zápisnice.</p> <p>Tak to bolo aj vo veci sťažovateľov, keď z dvoch možných alternatív akceptovali povinným predloženú notársku zápisnicu, v ktorej povinný vymedzil (okrem iného) i právny dôvod vzniku pohľadávky – bezdôvodné obohatenie. Hoci vo vzťahu k obchodným spoločnostiam sťažovateľov by konanie povinného bolo eventuálne možné posúdiť ako rozporné s § 135a Obchodného zákonníka, nič to nemení na tom, že pohľadávka sťažovateľov nebola takto hmotnoprávne posúdená – právne kvalifikovaná všeobecným súdom v rámci civilného sporu. Sťažovatelia sa rozhodli viesť exekučné konanie z vlastnej vôle bez súdneho sporu na podklade povinným predloženej a nimi akceptovanej notárskej zápisnice. Podľa názoru sťažovateľov to, že povinný sám uviedol do notárskej zápisnice právny dôvod vzniku pohľadávky, malo viesť exekučný súd k náprave povinným (údajne nesprávne) zadaného právneho dôvodu vzniku pohľadávky, a to tým, že prihliadne na obsah popísaného konania povinného, ktoré zodpovedá spôsobeniu škody. Nešlo by však o nič iné ako o hmotnoprávne posúdenie veci. Takéhoto postupu sa však nemožno domáhať až vo vykonávacom konaní od exekučného súdu, keďže na to nemá zákonné zmocnenie. Posúdenie dôvodu vzniku pohľadávky by išlo nad rámec skúmania formálnej a materiálnej vykonateľnosti exekučného titulu, tak ako to konštatoval i okresný súd.</p> <p>S ohľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu sťažovateľom dostatočne a zrozumiteľne vysvetlilo, prečo nebolo možné revidovať nimi akceptovaný a predložený exekučný titul, na podklade ktorého viedli exekúciu, ako i to, prečo nebolo možné vyhodnotiť pohľadávku sťažovateľov za oddĺžením nedotknutú. Za tejto situácie nemá ústavný súd žiaden ústavne relevantný dôvod a ani oprávnenie na to, aby jeho závery prehodnocoval a následne ich podrobil ústavnoprávnej korekcii.</p> <p>K tomu je potrebné dodať, že ústavný súd nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva a že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, ale presvedčiť sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojevôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov. Ako už bolo uvedené, v okolnostiach tohto prípadu</p>

	nemožno závery okresného súdu vyhodnotiť ako svojvoľné, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	konkurz a reštrukturalizácia / vyrovnanie-účinky vyhlásenia konkurzu exekúcia-exekučný titul zápisnica-notárska

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.